ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 31ης Ιανουαρίου 2001

σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που σχεδιάζει να εφαρμόσει η Ελλάδα υπέρ των παραγωγών οπωροκηπευτικών

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2001) 323]

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(2001/259/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο της συνθήκης και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I

Διαδικασία

(1) Με επιστολή της 16ης Φεβρουαρίου 1998, που καταχωρήθηκε στις 23 Φεβρουαρίου 1998, οι ελληνικές αρχές κοινοποίησαν καθεστώς ενισχύσεων σχετικά με ενισχύσεις που η Ελλάδα σκόπευε να χορηγήσει στους παραγωγούς οπωροκηπευτικών των οποίων οι καλλιέργειες υπέστησαν ζημιές από τους αρουραίους κατά τη διάρκεια του θέρους του 1997. Στις 25 Μαρτίου και στις 7 Αυγούστου 1998, εστάλησαν αιτήσεις συμπληρωματικών πληροφοριών. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν με επιστολές τους της 9ης Ιουνίου και της 8ης Σεπτεμβρίου 1998.

(2) Με επιστολή της αριθ. SG (98) D/9449 της 10ης Νοεμβρίου 1998, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, σχετικά με την ανωτέρω ενίσχυση.

(3) Η απόφαση κίνησης της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [1]. Η Επιτροπή κάλεσε τα υπόλοιπα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις εν λόγω ενισχύσεις. Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από τρίτους. Τα σχόλια των ελληνικών αρχών εστάλησαν με επιστολή τους της 16ης Δεκεμβρίου 1998.

[1] ΕΕ C 396 της 19.12.1998, σ. 2.

II

Περιγραφή

(4) Το κοινοποιηθέν μέτρο αφορούσε σχέδιο διυπουργικής απόφασης για την έγκριση χρηματοδοτικής ενίσχυσης στους γεωργούς της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, των οποίων οι καλλιέργειες καρπουζιού και πεπονιού υπέστησαν ζημιές από τους αρουραίους κατά το θέρος του 1997.

(5) Ως δικαιούχοι ορίζονταν φορείς εκμετάλλευσης πλήρους απασχόλησης των οποίων είχε υποστεί ζημιά το 30 % ή και περισσότερο των καλλιεργειών τους. Για τον υπολογισμό του ποσοστού αυτού, συγκρίνονταν η παραγωγή τους του 1997 με τη μέση παραγωγή των τριών προηγούμενων ετών. Η ενίσχυση θα ανερχόταν στο 30 % της αξίας της απολεσθείσας παραγωγής. Οι δικαιούχοι θα επιλέγονταν βάσει των ατομικών ζημιών. Η αποζημίωση προβλεπόταν για τις χρονιές 1998 και 1999 και το κόστος του μέτρου θα έφθανε τα 90 εκατομμύρια δραχμές (περίπου 265 000 ευρώ).

(6) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, οι ζημιές που προκλήθηκαν στις καλλιέργειες καρπουζιού και πεπονιού σε ένα δήμο και τρεις κοινότητες της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης από τους αρουραίους κατά το θέρος του 1997 ήταν σημαντικές (50-70 %). Στις περιοχές αυτές, είχε εγκατασταθεί ένας μεγαλύτερος από το σύνηθες πληθυσμός αρουραίων, ο οποίος αναπαράχθηκε στις καλλιέργειες δημητριακών πριν από τη συγκομιδή τους.

(7) Ο πληθυσμός αυτός των αρουραίων δεν εντοπίστηκε εγκαίρως και δεν μπόρεσαν να ληφθούν σχετικά μέτρα αρκετά γρήγορα. Μόλις έγινε αντιληπτό ότι προκαλούνταν σημαντικές ζημιές από τους αρουραίους, η ζώνη κηρύχθηκε προσβεβλημένη και εφαρμόστηκαν μέτρα καταπολέμησης, αποδείχθηκε όμως αδύνατο να περιοριστούν οι ζημιές.

(8) Ένα 65 % περίπου της παραπάνω έκτασης προορίζεται για την καλλιέργεια δημητριακών. Οι αρουραίοι βρήκαν κατάλυμα και τροφή σε αυτές τις καλλιέργειες, οι οποίες δεν υπέστησαν πάρα πολλές ζημιές. Μετά το θερισμό των δημητριακών, οι αρουραίοι προσέβαλαν τις καλλιέργειες

πεπονιού και καρπουζιού. Εισέβαλαν επίσης στις φυτείες καπνού και στα αμπέλια, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Τις πιο σημαντικές ζημιές υπέστησαν οι καλλιέργειες πεπονιού και καρπουζιού και ορισμένες από αυτές καταστράφηκαν ολοσχερώς.

(9) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, την κατάσταση όσον αφορά τα επιβλαβή ζώα επιβλέπουν οι νομαρχιακές διευθύνσεις οι οποίες, σε περίπτωση σοβαρού προβλήματος, λαμβάνουν μέτρα καταπολέμησης έτσι ώστε οι ζημιές να παραμένουν γενικώς αμελητέες. Ωστόσο, η αύξηση του πληθυσμού των αρουραίων δεν εντοπίζεται εύκολα, λόγω της παρουσίας καλλιεργειών οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης.

(10) Η Επιτροπή, κατά την κίνηση της διαδικασίας εξέτασης και, σύμφωνα με την πρακτική της στο θέμα της απο αποκατάστασης ζημιών που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές και θεομηνίες [2], εξέφρασε αμφιβολίες για το αν η επιδρομή αρουραίων στις πληγείσες καλλιέργειες πεπονιού και καρπουζιού μπορούσε να θεωρηθεί έκτακτο γεγονός κατά την έννοια της πρακτικής αυτής.

(11) Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έκρινε ότι εάν ένας γεωργός απωλέσει ζώα λόγω κάποιας επιζωοτίας ή άλλης ασθένειας ή εάν οι καλλιέργειές του προσβληθούν από κάποια φυτασθένεια τότε η κατάσταση αυτή δεν αποτελεί κανονικά θεομηνία ή έκτακτο γεγονός, κατά την έννοια της συνθήκης. Σε αυτήν την περίπτωση, η Επιτροπή μπορεί να επιτρέψει τη χορήγηση αποζημίωσης ή ενισχύσεων για την πρόληψη τέτοιου είδους απωλειών μόνον βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, που προβλέπει ότι μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

(12) Όσον αφορά τα κριτήρια για τις φυτασθένειες που μπορούν να υπαχθούν στην προαναφερθείσα παρέκκλιση, η Επιτροπή υπενθύμισε ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον προσβολές που αποτελούν πηγή δημόσιας ανησυχίας (συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης και της παρακολούθησης) και για τις οποίες οι κοινοτικές ή εθνικές διατάξεις προβλέπουν ότι οι αρμόδιες δημόσιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν μέτρα κατά της εν λόγω ασθένειας. Καταστάσεις στις οποίες λογικά οι γεωργοί υποχρεούνται να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και να εκτιμούν τους φυσιολογικούς κινδύνους που συνδέονται με την γεωργική δραστηριότητά τους, δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μέτρων ενίσχυσης. Εξάλλου, τα μέτρα ενίσχυσης θα πρέπει να είναι προληπτικά, αντισταθμιστικά ή συνδυασμένα και δεν πρέπει να οδηγούν σε αποζημιώσεις που υπερβαίνουν την προκληθείσα ζημία.

(13) Η Επιτροπή επεσήμανε ότι οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τις ελληνικές αρχές οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση ήταν αντισταθμιστικού χαρακτήρα και δεν θα υπερέβαινε τις απώλειες που υπέστησαν οι γεωργοί. Εξάλλου, οι απώλειες αυτές θα έπρεπε να υπερβαίνουν το κατώτερο όριο του 30 % σε σχέση με τη μέση απόδοση των τριών προηγούμενων ετών, ποσοστό το οποίο χρησιμοποιείται από την Επιτροπή ως κριτήριο για να επιτρέψει τις ενισχύσεις που προορίζονται για την κάλυψη απωλειών που προκαλούνται από ασυνήθεις κλιματικές συνθήκες.

(14) Ωστόσο, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά στην κατ' αναλογία εφαρμογή αυτών των κριτηρίων στις ζημιές που προκαλούνται από επιβλαβή ζώα, όπως οι αρουραίοι. Σύμφωνα με αυτήν, αντίθετα με τις απώλειες που επιφέρουν οι φυτασθένειες ή οι δυσμενείς κλιματικές συνθήκες, οι οποίες εκ φύσεως είναι δύσκολο να προβλεφθούν, οι ζημιές που προκαλούνται από τα επιβλαβή ζώα αποτελούν ένα μόνιμο και φυσιολογικό κίνδυνο στο πλαίσιο των γεωργικών δραστηριοτήτων, έναντι του οποίου θα πρέπει λογικά να αναμένεται οι γεωργοί να λαμβάνουν σχετικές προφυλάξεις.

(15) Σύμφωνα με την Επιτροπή, έστω και αν οι αρουραίοι, όπως οι υπόλοιποι εχθροί των καλλιεργειών, παρακολουθούνται από τα προστατευτικά συστήματα επιφυλακής, δεν υπήρχαν σχετικές κοινοτικές αλλά ούτε φαινόταν να υπάρχουν και ελληνικές διατάξεις δυνάμει των οποίων οι ελληνικές αρχές να υποχρεούνται να λάβουν μέτρα για την προστασία των καλλιεργειών από τους αρουραίους. Συχνά, αρκεί να δίδονται συμβουλές στους γεωργούς για τη λήψη των απαραίτητων προληπτικών μέτρων.

(16) Σύμφωνα με την περιγραφή των σχετικών γεγονότων που δόθηκε τότε από τις ελληνικές αρχές, φαίνεται ότι οι αρουραίοι ξεκίνησαν προσβάλλοντας τις καλλιέργειες των δημητριακών και ότι μετά τη συγκομιδή απετέλεσαν σοβαρό πρόβλημα για τα πεπόνια και τα καρπούζια. Δεν ελήφθησαν εγκαίρως μέτρα καταπολέμησης, αναγκαία για την προστασία των καλλιεργειών, διότι αυτή η επιδρομή δεν εντοπίστηκε εγκαίρως. Ωστόσο, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν υπήρχε κάτι το ιδιαίτερα εξαιρετικό στο γεγονός ότι πεπόνια ή καρπούζια καλλιεργούνταν ή αποθηκεύονταν σε ζώνες που πρόσκεινται σε αυτές των μεγάλων καλλιεργειών. Ομοίως, η Επιτροπή έκρινε ότι το γεγονός που προβαλλόταν ως αιτιολογητικό της παροχής της ενίσχυσης δεν ήταν κάποια φυσική καταστροφή, πράγμα δύσκολο εκ φύσεως να προβλεφθεί, αλλά η απουσία μέτρων καταπολέμησης των επιβλαβών ζώων, που αποτελούν μόνιμους εχθρούς των καλλιεργειών.

(17) Επομένως, η Επιτροπή ήταν της γνώμης ότι η αποζημίωση των παραγωγών πεπονιού και καρπουζιού θα έπρεπε να θεωρηθεί ενίσχυση στη λειτουργία, η οποία απαγορεύεται από τη συνθήκη. Η Επιτροπή επομένως θεώρησε αναγκαίο να κινήσει την διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης.

III

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την Ελλάδα

(18) Με επιστολή της 16ης Δεκεμβρίου 1998, οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους για την απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 σχετικά με την κοινοποιηθείσα ενίσχυση.

(19) Οι ελληνικές αρχές δεν συμμερίζονται την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχουν ελληνικές διατάξεις δυνάμει των οποίων οι εν λόγω αρχές υποχρεούνται να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία των καλλιεργειών από τους αρουραίους. Διευκρινίζουν ότι ο έλεγχος των αρουραίων αποτελεί ευθύνη του κράτους, και ειδικότερα των τοπικών υπηρεσιών γεωργίας. Αυτό προκύπτει συγκεκριμένα από το νόμο αριθ. 6281 της 10/15 Σεπτεμβρίου 1934, ο οποίος κωδικοποιεί και αντικαθιστά το νόμο αριθ. 512 της 20/27 Δεκεμβρίου 1914 σχετικά με τις καταστροφές από αρουραίους και ακρίδες.

[2] Βλέπε προηγούμενα, για παράδειγμα: N259/97, N 267/97, N 613/97, N 732/97, N 57/98 και NN72/98.

(20) Βάσει του νόμου αυτού, ο νομάρχης Θεσσαλονίκης εξέδωσε την απόφαση αριθ. 12/13639 της 14ης Ιουλίου 1997, με την οποία κηρύσσει τις γεωργικές ζώνες του δήμου Επανομής και των κοινοτήτων Μεσημέρι και Σχολάρι προσβεβλημένες από αρουραίους. Η απόφαση ίσχυε για ένα έτος. Οι ελληνικές αρχές προσκόμισαν εξάλλου νομοθετικά κείμενα που δείχνουν ότι το κράτος προβλέπει την προστασία από τους αρουραίους ήδη από το 1893.

(21) Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών οι παρατηρήσεις της Επιτροπής ότι η γενεσιουργός αιτία της ενίσχυσης δεν ήταν κάποια θεομηνία αλλά η απουσία μέτρων καταπολέμησης των επιβλαβών ζώων, που αποτελούν μόνιμους εχθρούς των καλλιεργειών, είναι επίσης αβάσιμες. Έτσι, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, από τα προσκομιζόμενα έγγραφα, όπως το έγγραφο αριθ. 12/24313 της 25ης Νοεμβρίου 1998 που εξεδόθη από τη Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης —πρόκειται για την υπεύθυνη τοπική υπηρεσία επίβλεψης και λήψης μέτρων για τους αρουραίους— προκύπτει ότι οι επιδρομές του 1997 στα πεπόνια και τα καρπούζια δεν μπορούσαν κατά κανένα τρόπο να συγκριθούν με τις συνήθεις ετήσιες επιδρομές. Οι τελευταίες αυτές καταπολεμούνται από τους ίδιους τους γεωργούς χρησιμοποιώντας συνήθεις μεθόδους και οι ζημιές που προκαλούν δεν αποζημιώνονται ποτέ. Το 1997, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, ο αριθμός των αρουραίων ήταν 500 με 1 000 φορές υψηλότερος από το φυσιολογικό. Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι επρόκειτο σαφώς για έκτακτη επιδρομή που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί επιστημονικά. Εξάλλου, η ζημία προκλήθηκε σε μια σύντομη περίοδο τριών με τεσσάρων ημερών μετά την εμφάνιση των αρουραίων. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές χρησιμοποίησαν τα πλέον αποτελεσματικά διαθέσιμα χημικά προϊόντα για την καταπολέμηση της επιδρομής, ωστόσο όμως τα επιθυμητά αποτελέσματα άρχισαν να γίνονται ορατά μόνον μετά την έκτη ή έβδομη ημέρα από την εφαρμογή τους, αφού όμως πια είχε προκληθεί η ζημιά.

(22) Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν, σύμφωνα με τα εκτεθέντα περιστατικά, ότι ήταν αδύνατον, τόσο από επιστημονικής όσο και από πρακτικής απόψεως, να αντιμετωπίσουν την επιδρομή των αρουραίων και ότι αυτή θα έπρεπε να θεωρηθεί σχετική με την έννοια του έκτακτου γεγονότος κατά την έννοια της συνθήκης.

IV

Νομική εκτίμηση

(23) Σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, πλην των παρεκκλίσεων που προβλέπονται από την εν λόγω συνθήκη, οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή μέσω κρατικών πόρων από οποιαδήποτε μορφή και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό ευνοώντας ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές.

(24) Το κοινοποιηθέν από τις ελληνικές αρχές μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση κατά την έννοια της συνθήκης, διότι παρέχει στους δικαιούχους οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα τύχουν άλλοι τομείς.

(25) Οι ενισχύσεις αυτές φαίνεται ότι μπορεί να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών στο βαθμό που ευνοούν την εθνική παραγωγή εις βάρος της παραγωγής άλλων κρατών μελών ([3]). Πράγματι, ο τομέας των οπωροκηπευτικών είναι σε μεγάλο βαθμό ανοικτός στον ανταγωνισμό σε κοινοτικό επίπεδο και συνεπώς ευαίσθητος σε κάθε μέτρο υπέρ της παραγωγής στο κατά περίπτωση κράτος μέλος.

(26) Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει το επίπεδο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ελλάδας και των λοιπών κρατών μελών και των τρίτων χωρών σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα τα πεπόνια:

	Φρέσκα πεπόνια - Σύνολο	
1999	Τόνοι	Ευρώ
Εξαγωγές — Εντός ΕΕ	210	61 200
Εξαγωγές — Εκτός ΕΕ	831,1	235 200
Σύνολο εξαγωγών	1 041,9	296 400 (*)
Εισαγωγές — Εντός ΕΕ	91,3	107 000
Εισαγωγές — Εκτός ΕΕ	485,5	673 300
Σύνολο εισαγωγών	576,8	780 300 (*)

(*) Με τιμή εξαγωγής, κατά μέσο όρο, 0,20 ευρώ ανά κιλό και τιμή εισαγωγής 1,35 ευρώ ανά κιλό.

(27) Ωστόσο, το άρθρο 87 της συνθήκης προβλέπει κάποιες εξαιρέσεις. Η συνθήκη προβλέπει συγκεκριμένα ότι μπορούν να θεωρηθούν ως μέτρα συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά στο πλαίσιο του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο β) αυτά που προορίζονται για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή από άλλα έκτακτα γεγονότα.

(28) Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας ([4]) περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικές με τις ενισχύσεις που προορίζονται για την κάλυψη ζημιών που αφορούν τη γεωργική παραγωγή ή τα μέσα γεωργικής παραγωγής. Ωστόσο, στο σημείο 23.3, προβλέπουν ότι η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις ανωτέρω γραμμές από την 1η Ιανουαρίου 2000 στις νέες κοινοποιήσεις κρατικών ενισχύσεων, καθώς και στις κοινοποιήσεις που εκκρεμούν ακόμη μέχρι αυτή την ημερομηνία.

([3]) Το έτος 1998 και, 1999, η ελληνική παραγωγή πεπονιών και καρπουζιών αντιπροσώπευε στο σύνολό της περίπου το ένα πέμπτο της συνολικής παραγωγής νωπών λαχανικών του εν λόγω κράτους μέλους. Η τελευταία με τη σειρά της αντιπροσώπευε το ένα πέμπτο της κοινοτικής παραγωγής πεπονιών και καρπουζιών. Η συνολική ελληνική παραγωγή νωπών λαχανικών αντιπροσωπεύει περίπου το ένα δέκατο της κοινοτικής παραγωγής.

([4]) ΕΕ C 28 της 1.2.2000, σ. 2.

(29) Στην προκειμένη περίπτωση, έστω και αν πρόκειται για καθεστώς κρατικών ενισχύσεων κοινοποιηθέν πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000, για το οποίο η Επιτροπή δεν έχει ακόμη αποφασίσει οριστικά, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι, το 1998, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία εξέτασης που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 και η εκτίμηση που περιλαμβάνεται σε αυτή πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά την εποχή εκείνη διατάξεις. Γι' αυτόν τον λόγο και προκειμένου να μην θιγούν τα δικαιώματα υπεράσπισης των ενδιαφερομένων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο πρέπει να συνεχίσει να εξετάζεται με βάση τους κανόνες που ήταν εφαρμοστέοι πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000.

(30) Σύμφωνα με την καθιερωμένη πρακτική της που εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση ([5]), η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η διάταξη της συνθήκης καλύπτει τις εθνικές ενισχύσεις για αποκατάσταση υλικών ζημιών παντός είδους οι οποίες προκαλούνται από σεισμούς, πλημμύρες, χιονοστιβάδες και κατολισθήσεις. Κατά την άποψη της Επιτροπής, με τον ίδιο τρόπο πρέπει να αντιμετωπίζονται και διάφορα έκτακτα γεγονότα, όπως οι πόλεμοι, οι εσωτερικές ταραχές ή οι απεργίες και, με κάποιες επιφυλάξεις, οι πυρηνικές καταστροφές και οι πυρκαγιές (ανάλογα με την έκτασή τους). Ανεξαρτήτως της έκτασης των ζημιών, όλα αυτά τα γεγονότα δικαιολογούν την καταβολή αποζημιώσεων για ζημιές που προκλήθηκαν σε ιδιώτες.

(31) Αντιθέτως, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι κλιματικές συνθήκες, όπως η παγωνιά, το χαλάζι, ο πάγος, η βροχή ή η ξηρασία δεν μπορούν να θεωρηθούν θεομηνίες κατά την έννοια της συνθήκης, εκτός εάν η ζημιά που υπέστη ο δικαιούχος της ενίσχυσης φθάνει στο 30 % τουλάχιστον της κανονικής παραγωγής (20 % στις μειονεκτικές περιοχές κατά την έννοια της κοινοτικής νομοθεσίας). Σε προγενέστερους φακέλους που αφορούν αποζημιώσεις για ζημιές που προκλήθηκαν από θεομηνίες και κακοκαιρίες ([6]), η Επιτροπή ακολουθούσε ανέκαθεν αυτή την πολιτική.

(32) Στην παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή εκφράζει αμφιβολίες για το εάν η επιδρομή αρουραίων στις καλλιέργειες πεπονιού και καρπουζιού που περιεγράφη ανωτέρω μπορεί να θεωρηθεί έκτακτο γεγονός σύμφωνα με την προαναφερθείσα πολιτική της.

(33) Η Επιτροπή, όπως ήδη το έπραξε κατά την κίνηση της διαδικασίας εξέτασης, κρίνει ότι εάν ένας γεωργός υποστεί απώλεια ζωικού κεφαλαίου μετά από επιζωοτία ή άλλη ασθένεια, ή εάν οι καλλιέργειές του προσβληθούν από κάποια φυτασθένεια, η κατάσταση αυτή, κατά την έννοια της συνθήκης, δεν αποτελεί κανονικά θεομηνία ή έκτακτο γεγονός, κατά την έννοια της συνθήκης.

(34) Η Επιτροπή εκτιμά επίσης ότι οι επιδρομές αρουραίων αποτελούν σύνηθες φαινόμενο στην Ελλάδα και ότι οι γεωργοί διαθέτουν μέσα καταπολέμησής τους. Μπορεί λοιπόν να συναχθεί ότι αυτά τα φαινόμενα δεν έχουν καμία ιδιαιτερότητα και ότι η έκταση αυτών από μόνη της δεν μπορεί να μεταβάλει το χαρακτήρα τους, γεγονός εξάλλου που γνωρίζουν καλά οι ελληνικές αρχές.

(35) Όσον αφορά στις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 87, ορισμένες από αυτές είναι σαφές ότι δεν είναι εφαρμοστέες αλλά και ούτε τις έχουν επικαλεστεί οι ελληνικές αρχές.

(36) Έτσι, οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 της συνθήκης πρέπει να ερμηνεύονται με απόλυτη αυστηρότητα κατά την εξέταση κάθε προγράμματος ενίσχυσης με περιφερειακό ή τομεακό χαρακτήρα ή κάθε επιμέρους περίπτωσης εφαρμογής καθεστώτων γενικών ενισχύσεων. Μπορούν να εφαρμοστούν μόνο, κυρίως, σε περιπτώσεις στις οποίες η Επιτροπή μπορεί να αποδείξει ότι η ενίσχυση είναι απαραίτητη για τη πραγματοποίηση ενός από τους εν λόγω στόχους. Η εφαρμογή των ανωτέρω παρεκκλίσεων σε ενισχύσεις που δεν έχουν τέτοιο χαρακτήρα θα μπορούσε να προκαλέσει προβλήματα στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που να στερούνται αιτιολογίας από πλευράς κοινοτικού συμφέροντος και, κατά συνέπεια, την παροχή μη δικαιολογουμένων προνομίων στους φορείς ορισμένων κρατών μελών.

(37) Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι υπό συζήτηση ενισχύσεις δεν αποσκοπούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής στην οποία το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στην οποία επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α). Δεν αποσκοπούν, επίσης, στην προώθηση της πραγματοποίησης κάποιου σημαντικού σχεδίου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή στην άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας του κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β), αλλά ούτε και στην προώθηση του πολιτισμού ή τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ).

(38) Αποζημιώσεις ή ενισχύσεις με στόχο την πρόληψη τέτοιων απωλειών μπορούν να επιτραπούν από την Επιτροπή μόνον βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, το οποίο προβλέπει ότι οι ενισχύσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Πράγματι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, μπορούν να εφαρμοστούν μόνον τα κριτήρια για τις φυτασθένειες και αυτό διότι, αν και πράγματι η επιδρομή αρουραίων δεν αποτελεί φυτασθένεια, τα παραγόμενα αποτελέσματα είναι ταυτόσημα με αυτά των φυτασθενειών, δηλαδή καταστροφή της γεωργικής παραγωγής από εξωτερικούς ζώντες παράγοντες. Συνεπώς, αυτά τα κριτήρια πρέπει να εφαρμοστούν κατ' αναλογία.

(39) Σύμφωνα με το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής VI/5934/86 ([7]):

([5]) Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση εθνικών ενισχύσεων στην περίπτωση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα γεωργικής παραγωγής και τις εθνικές ενισχύσεις που αφορούν την καταβολή ενός ποσοστού των ασφαλίστρων που καλύπτουν τους κινδύνους αυτούς (VI/5934/86 της 10.11.1986).

([6]) Βλέπε υποσημείωση 2.

([7]) Βλέπε υποσημείωση 3.

1. θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον προσβολές που αποτελούν πηγή δημόσιας ανησυχίας (συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης και της παρακολούθησης) και για τις οποίες οι κοινοτικές ή εθνικές διατάξεις προβλέπουν ότι οι αρμόδιες δημόσιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν μέτρα κατά της υπό συζήτηση ασθένειας. Καταστάσεις στις οποίες λογικά οι γεωργοί υποχρεούνται να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και να εκτιμούν τους φυσιολογικούς κινδύνους που συνδέονται με τη γεωργική δραστηριότητά τους δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μέτρων ενίσχυσης·
2. τα μέτρα ενίσχυσης θα πρέπει να είναι προληπτικά, αντισταθμιστικά ή συνδυασμένα·
3. η ενίσχυση δεν πρέπει να οδηγεί σε αποζημιώσεις που υπερβαίνουν τη ζημιά που υπέστησαν οι παραγωγοί.

(40) Οι ελληνικές αρχές, μετά την κίνηση της διαδικασίας εξέτασης, προσκόμισαν τα απαραίτητα στοιχεία δίνοντας τη δυνατότητα στην Επιτροπή να αξιολογήσει το κοινοποιηθέν μέτρο. Έτσι, οι αρχές αυτές μπόρεσαν να καταδείξουν ότι τους απασχολεί το υπό συζήτηση φαινόμενο και ότι εθνικές νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τους ελέγχους και την καταπολέμηση των αρουραίων υφίστανται εδώ και πολύ καιρό — αρχικά ο νόμος αριθ. 13/17 του Φεβρουαρίου 1893 σχετικά με τον έλεγχο των αρουραίων και ακρίδων και, τώρα, ο νόμος αριθ. 6281 της 10/15 Σεπτεμβρίου 1934 σχετικά με την καταστροφή των αρουραίων και ακρίδων.

(41) Η έκταση της επιδρομής και το γεγονός ότι στις 14 Ιουλίου 1997 οι αρμόδιες αρχές κήρυξαν τη πληγείσα ζώνη ως προσβεβλημένη από αρουραίους αποτελούν στοιχεία που δείχνουν ότι όντως οι γεωργοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με μια κατάσταση που υπερέβαινε τους φυσιολογικούς κινδύνους που συνδέονται με τη γεωργική τους δραστηριότητα και τους οποίους είναι σε θέση να εκτιμήσουν. Από τις παρασχεθείσες πληροφορίες βγαίνει το συμπέρασμα ότι, πράγματι, ακόμη και η άμεση παρέμβαση των αρμόδιων αρχών και η χρήση κατάλληλων χημικών προϊόντων δεν μπόρεσαν να συγκρατήσουν και να εξαλείψουν τις επιδρομές και να αποφευχθούν έτσι σημαντικές ζημιές στην παραγωγή πεπονιών και καρπουζιών. Συνεπώς, φαίνεται να δικαιολογείται η παροχή αποζημίωσης για τις προκληθείσες απώλειες.

(42) Η Επιτροπή επεσήμανε ήδη, κατά την κίνηση της διαδικασίας, ότι οι προσκομισθείσες πληροφορίες από τις ελληνικές αρχές οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση ήταν αντισταθμιστικού χαρακτήρα και δεν θα υπερέβαινε τις απώλειες που υπέστησαν οι γεωργοί. Η Επιτροπή δεν μπορεί προς το παρόν παρά να επιβεβαιώσει το ανωτέρω συμπέρασμα.

(43) Η Επιτροπή εκτιμά, σύμφωνα με τα προηγούμενα, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από την πρακτική που ακολουθείται στη συγκεκριμένη περίπτωση και για τον λόγο αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κοινοποιηθέν μέτρο συμβιβάζεται με τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού και, συγκεκριμένα, με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης.

V

Συμπέρασμα

(44) Για το μέτρο της χορήγησης ενίσχυσης στους παραγωγούς οπωροκηπευτικών των οποίων οι καλλιέργειες υπέστησαν ζημιές από τους αρουραίους κατά τη θερινή περίοδο 1997, μπορεί να εφαρμοσθεί η παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, δεδομένου ότι πληροί τις απαιτήσεις που προβλέπονται από τους εφαρμοστέους κοινοτικούς κανόνες. Για το λόγο αυτό συμβιβάζεται με τη συνθήκη και μπορεί, συνεπώς, να τεθεί σε εφαρμογή,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που προτίθεται να θέσει σε εφαρμογή η Ελλάδα υπέρ των παραγωγών οπωροκηπευτικών, των οποίων οι καλλιέργειες υπέστησαν ζημιές από τους αρουραίους κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1997, συμβιβάζεται με τους κανόνες της κοινής αγοράς βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης.

Κατά συνέπεια, επιτρέπεται η θέση σε εφαρμογή αυτού του μέτρου.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 31 Ιανουαρίου 2001.

Για την Επιτροπή

Franz FISCHLER

Μέλος της Επιτροπής